

Metacognitieve Training (MCT)

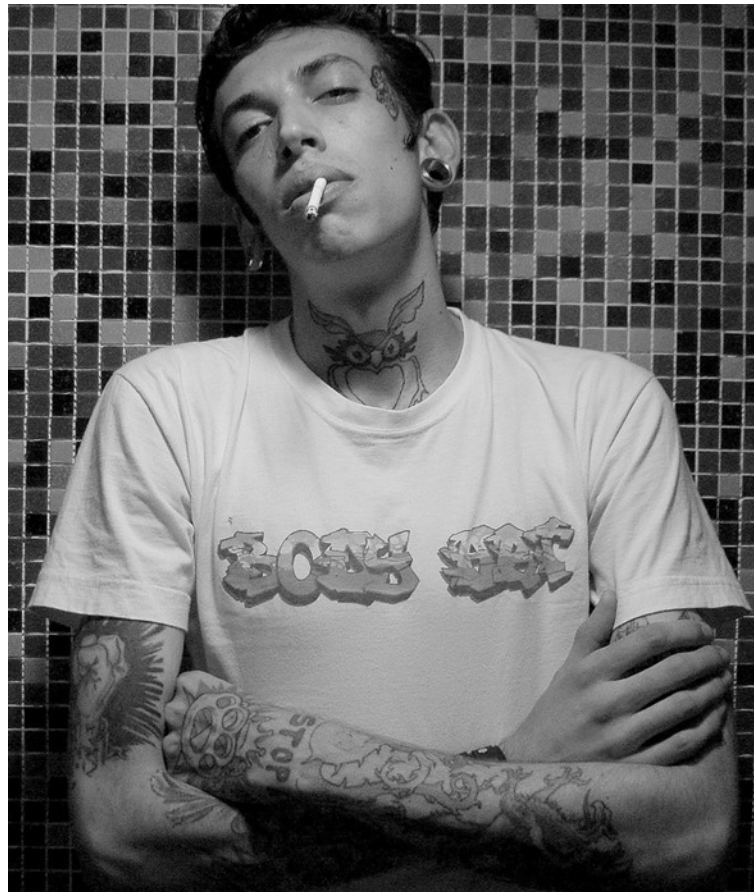
MCT 6 B – Inlevingsvermogen II

© Moritz, Woodward, de Boer, Vermeer, Wekking & Lemmers-Jansen (6|22)
www.uke.de/mct

The use of the pictures in this module has been kindly permitted by artists and copyright holders, respectively. For details (artist, title), please refer to the end of this presentation.

Als je iemand voor het eerst ontmoet: op welke uiterlijke kenmerken let je dan?

Uiterlijke kenmerken

Hoe betrouwbaar zijn deze om een juiste indruk te krijgen?

ogen?

taalgebruik?

lichaamstaal/
houding?

kleding?

handen?

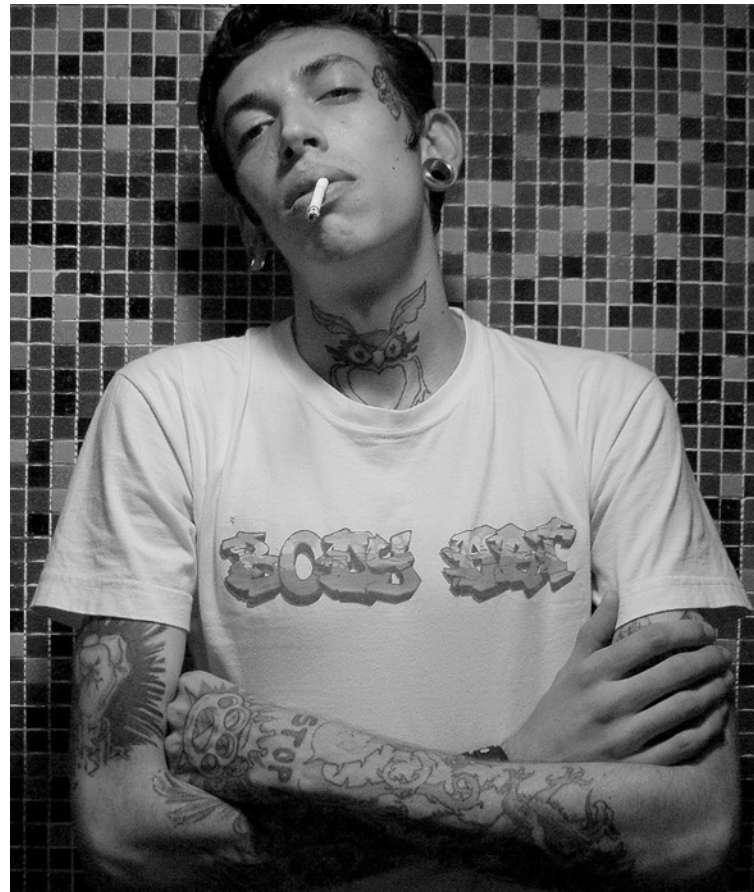

verder?...

Welke andere informatiebronnen kun je bedenken?

Hoe betrouwbaar zijn deze?

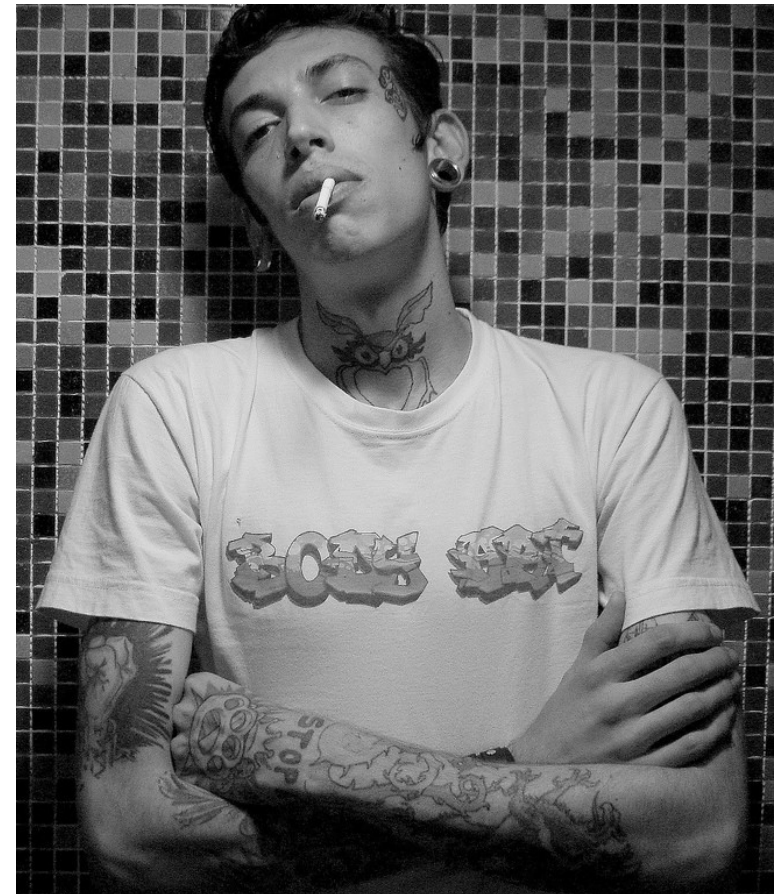

Andere informatiebronnen

- voorkennis over een persoon: bijvoorbeeld, verhalen van een vriend
- voorkennis over soortgelijke mensen of groepen: bijvoorbeeld, motorliefhebbers
- onderbuikgevoel/intuïtie
- geschreven tekst: bv. e-mails, facebook, chats of tweets

Hoe betrouwbaar zijn deze bronnen?

Voor- en nadelen van bepaalde informatiebronnen

Na de discussie over aspecten die meespelen bij het beoordelen van een ander, richten we ons nu op de sterke en zwakke kanten van dit soort informatiebronnen.

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Lichaamstaal

Voorbeeld

Bidden of handen warmen?

Belang

???

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Lichaamstaal

Voorbeeld

Bidden of handen warmen?

Belang

- Gebaar en houding kunnen woorden benadrukken, bv. gebalde vuisten bij boosheid, hand opsteken bij een groet, gebogen hoofd bij gebed.

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Lichaamstaal

Voorbeeld

Bidden of handen warmen?

Belang

- Gebaar en houding kunnen woorden benadrukken, bv. gebalde vuisten bij boosheid, hand opsteken bij een groet, gebogen hoofd bij gebed.
- Indirecte signalen zijn vaak betekenisvol: wilde gebaren kunnen wijzen op zenuwachtigheid (wees je echter bewust van culturele verschillen), een gebogen houding kan wijzen op weinig zelfvertrouwen.

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Lichaamstaal

Voorbeeld

Bidden of handen warmen?

Belang

- Gebaar en houding kunnen woorden benadrukken, bv. gebalde vuisten bij boosheid, hand opsteken bij een groet, gebogen hoofd bij gebed.
- Indirecte signalen zijn vaak betekenisvol: wilde gebaren kunnen wijzen op zenuwachtigheid (wees je echter bewust van culturele verschillen), een gebogen houding kan wijzen op weinig zelfvertrouwen.

Let op:

- Beoordeling op grond van lichaamstaal kan leiden tot foutieve interpretaties.
Voorbeeld: Iemand met zelfvertrouwen kan de schijn ophouden. Mismaaktheid kan de indruk wekken van weinig zelfvertrouwen.

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Uitspraken op papier

Belang

???

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Uitspraken op papier

Belang

- We denken vaak langer na over geschreven dan gesproken tekst.

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Uitspraken op papier

Belang

- We denken vaak langer na over geschreven dan gesproken tekst.

Let op:

- Soms moet je tussen de regels door lezen om de betekenis te begrijpen. Dit kan echter tot foute conclusies leiden.

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Uitspraken op papier

“Werk niet te hard!”
→ sarcasme, sympathie,
nietszeggende uitdrukking?

Belang

- We denken vaak langer na over geschreven dan gesproken tekst.

Let op:

- Soms moet je tussen de regels door lezen om de betekenis te begrijpen. Dit kan echter tot foute conclusies leiden.
- Uit een recente studie blijkt dat schrijvers en lezers van e-mail overtuigd zijn van de “toon” van een e-mail. In werkelijkheid is er een overeenstemming van ongeveer 56%, dat is maar weinig boven kansniveau/toeval.

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Bekendheid met soortgelijke mensen/ cultuur (vooroordelen)

Typisch Turks, Typisch Duits?

Belang:

???

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Bekendheid met soortgelijke mensen/ cultuur (vooroordelen)

Typisch Turks, Typisch Duits?

Belang:

- Bekendheid met een andere cultuur of etnische groep helpt om mensen te begrijpen die bij deze groep horen. Elke cultuur heeft zijn eigen ongeschreven sociale regels.

Let op:

???

Bespreek de voor- en nadelen van deze informatiebron bij de beoordeling van iemand

Bekendheid met soortgelijke mensen/ cultuur (vooroordelen)

Typisch Turks, Typisch Duits?

Belang:

- Bekendheid met een andere cultuur of etnische groep helpt om mensen te begrijpen die bij deze groep horen. Elke cultuur heeft zijn eigen ongeschreven sociale regels.

Let op:

- Het gedrag van mensen wijkt vaak af van het stereotype beeld. Mensen met een bepaald geloof of andere cultuur worden soms geconfronteerd met vooroordelen (bv. Moslims zijn fanatiek; Amerikanen zijn arrogant en eten alleen maar junk-food).

Schijn en werkelijkheid

- Geen van de besproken elementen (taal, voorkennis, intuïtie) kun je afzonderlijk volkomen vertrouwen.
- Beschouw alle elementen in samenhang!
- Samen helpen ze bij het beoordelen van personen en ingewikkelde situaties.

Waarom doen we dit?

Uit onderzoek blijkt dat veel (maar niet alle!) mensen met een psychotische kwetsbaarheid moeilijkheden ondervinden op de volgende gebieden:

Waarom doen we dit?

Uit onderzoek blijkt dat veel (maar niet alle!) mensen met een psychotische kwetsbaarheid moeilijkheden ondervinden op de volgende gebieden:

1. Herkennen en beoordelen van gezichtsuitdrukkingen van anderen (bv. woede, verdriet).

Waarom doen we dit?

Uit onderzoek blijkt dat veel (maar niet alle!) mensen met een psychotische kwetsbaarheid moeilijkheden ondervinden op de volgende gebieden:

1. Herkennen en beoordelen van gezichtsuitdrukkingen van anderen (bv. woede, verdriet).
2. Begrijpen van bedoelingen van anderen op grond van hun lichaamstaal.

Waarom doen we dit?

Uit onderzoek blijkt dat veel (maar niet alle!) mensen met een psychotische kwetsbaarheid moeilijkheden ondervinden op de volgende gebieden:

1. Herkennen en beoordelen van gezichtsuitdrukkingen van anderen (bv. woede, verdriet).
2. Begrijpen van bedoelingen van anderen op grond van hun lichaamstaal.
3. Voorspellingen doen op basis van andermans lichaamstaal.

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	???	
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.		
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	???
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.		
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.		
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	???	
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	???
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	De voetganger draait zich nog eens om, om naar je leuke t-shirt te kijken.
Iemand knipoogt naar je.		

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	De voetganger draait zich nog eens om, om naar je leuke t-shirt te kijken.
Iemand knipoogt naar je.	???	

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	De voetganger draait zich nog eens om, om naar je leuke t-shirt te kijken.
Iemand knipoogt naar je.	Dit is een waarschuwing.	???

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	De voetganger draait zich nog eens om, om naar je leuke t-shirt te kijken.
Iemand knipoogt naar je.	Dit is een waarschuwing.	De persoon is verblind door de zon; toeval; belangstelling in je.

Hoe tekort aan inlevingsvermogen misinterpretaties bevordert - voorbeelden

Gebeurtenis	Verklaring tijdens psychose	Andere mogelijke verklaringen
Nadat de dokter met je heeft gesproken, lacht hij met de verpleegkundige.	Ze lachen mij uit.	Puur toeval, de dokter en de verpleegkundige spraken over iets anders.
Een voetganger kijkt je twee keer aan en draait zich later nog een keer om.	Ik ben er van overtuigd dat de man mij in de gaten houdt.	De voetganger draait zich nog eens om, om naar je leuke t-shirt te kijken.
Iemand knipoogt naar je.	Dit is een waarschuwing.	De persoon is verblind door de zon; toeval; belangstelling in je.

Heeft iemand een vergelijkbare situatie meegemaakt?

Oefening 1

- Hierna tonen wij je een aantal stripverhaaltjes.

Oefening 1

- Hierna tonen wij je een aantal stripverhaaltjes.
- Bespreek wat de personages in het verhaal over elkaar kunnen denken.

Oefening 1

- Hierna tonen wij je een aantal stripverhaaltjes.
- Bespreek wat de personages in het verhaal over elkaar kunnen denken.

Belangrijk

- Maak onderscheid tussen de informatie waar jij over beschikt en de informatie die de personages over elkaar hebben.

Oefening 1

- Hierna tonen wij je een aantal stripverhaaltjes.
- Bespreek wat de personages in het verhaal over elkaar kunnen denken.

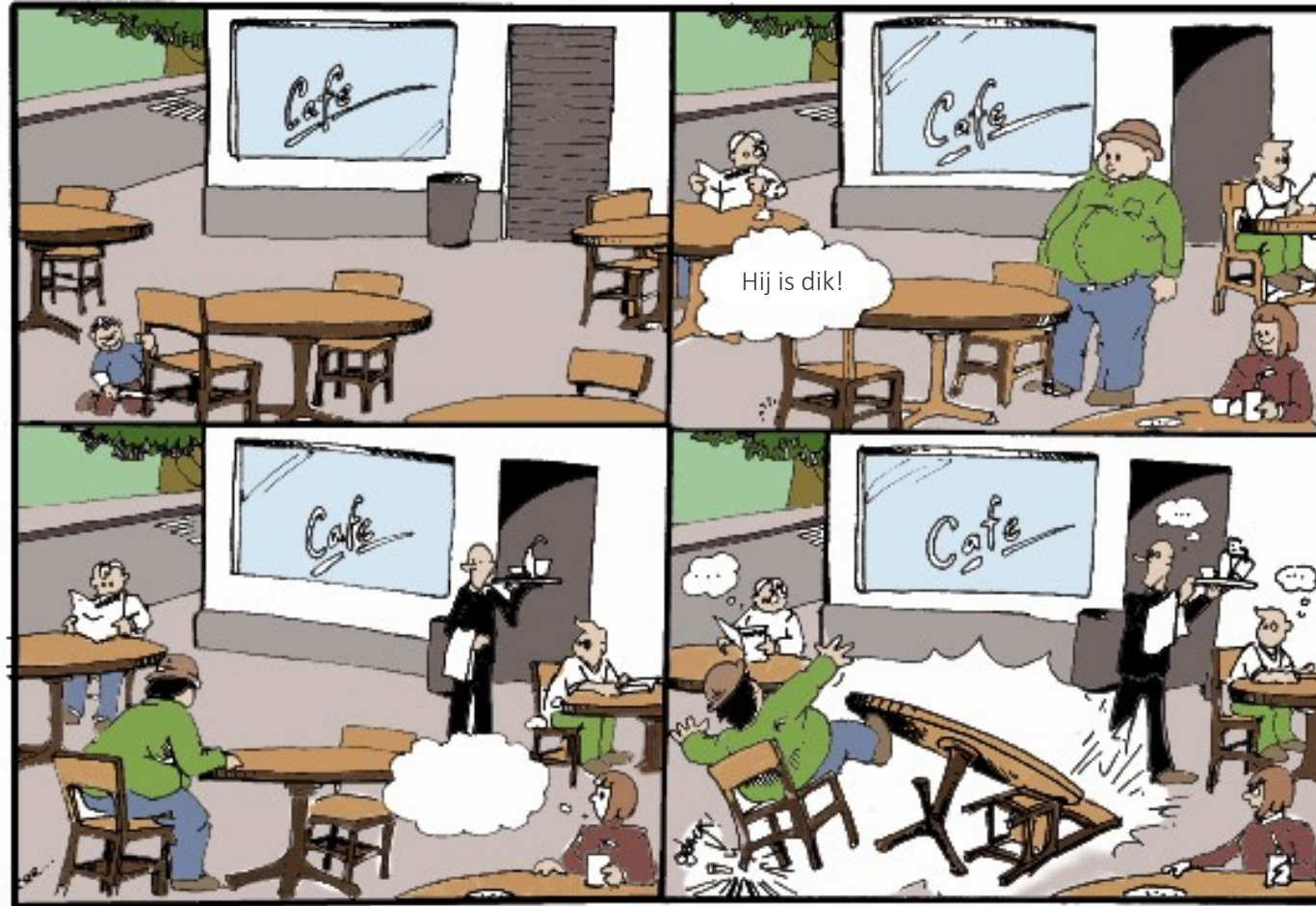
Belangrijk

- Maak onderscheid tussen de informatie waar jij over beschikt en de informatie die de personages over elkaar hebben.
- Welke aanvullende informatie is nodig om tot een definitief antwoord te komen?

Man met overgewicht valt van stoel

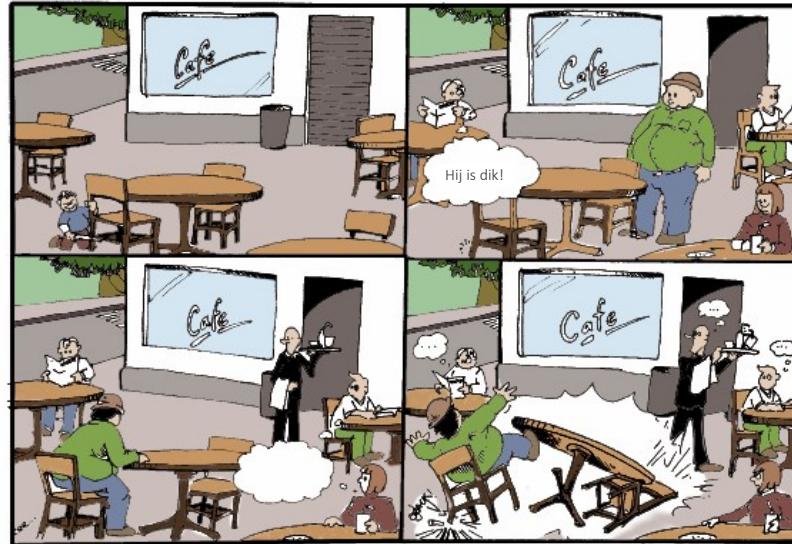

Wat kunnen mensen denken? Hebben ze gelijk?

Man met overgewicht valt van stoel

Wat zullen de meeste mensen denken?

Waarschijnlijk: Man is te zwaar voor de stoel.

Minder waarschijnlijk: Man wiebelde op de stoel; de stoel is te fragiel.

Zeer onwaarschijnlijk idee dat mensen kunnen hebben: Er is aan de stoel gezaagd - maar het is WAAR: waarschijnlijk heeft niemand gezien dat op het eerste plaatje de jongen aan de stoelpoot zaagde.

Oefening 1

Daar gaan we!

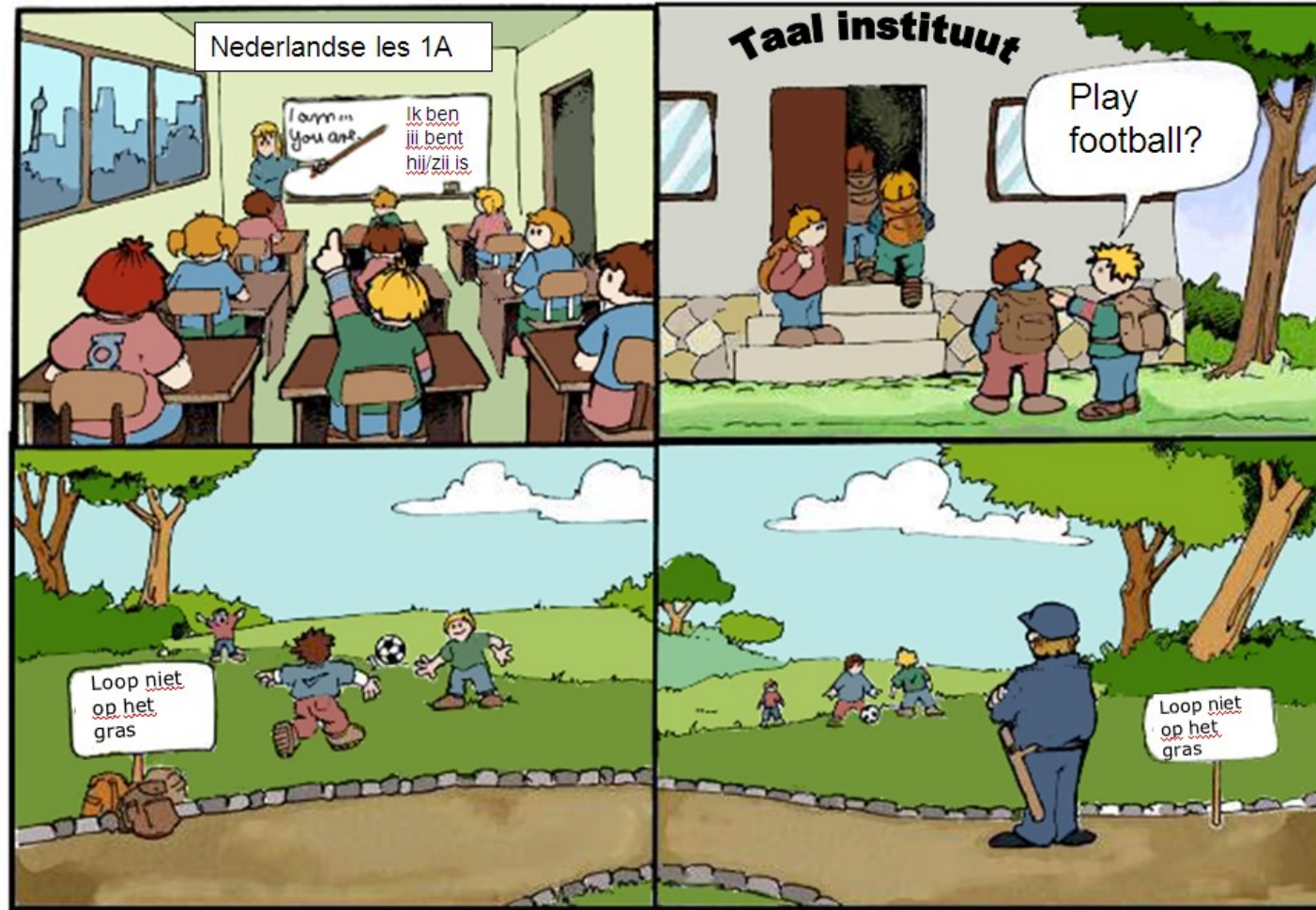

Wat kan de vrouw voelen in deze situatie?

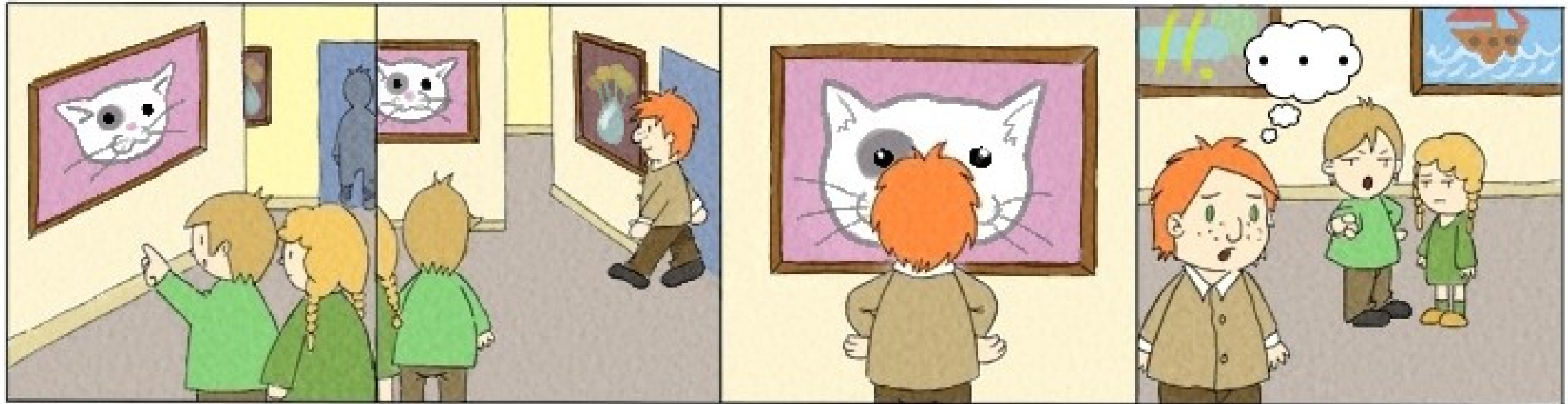

Wat kan de man denken?

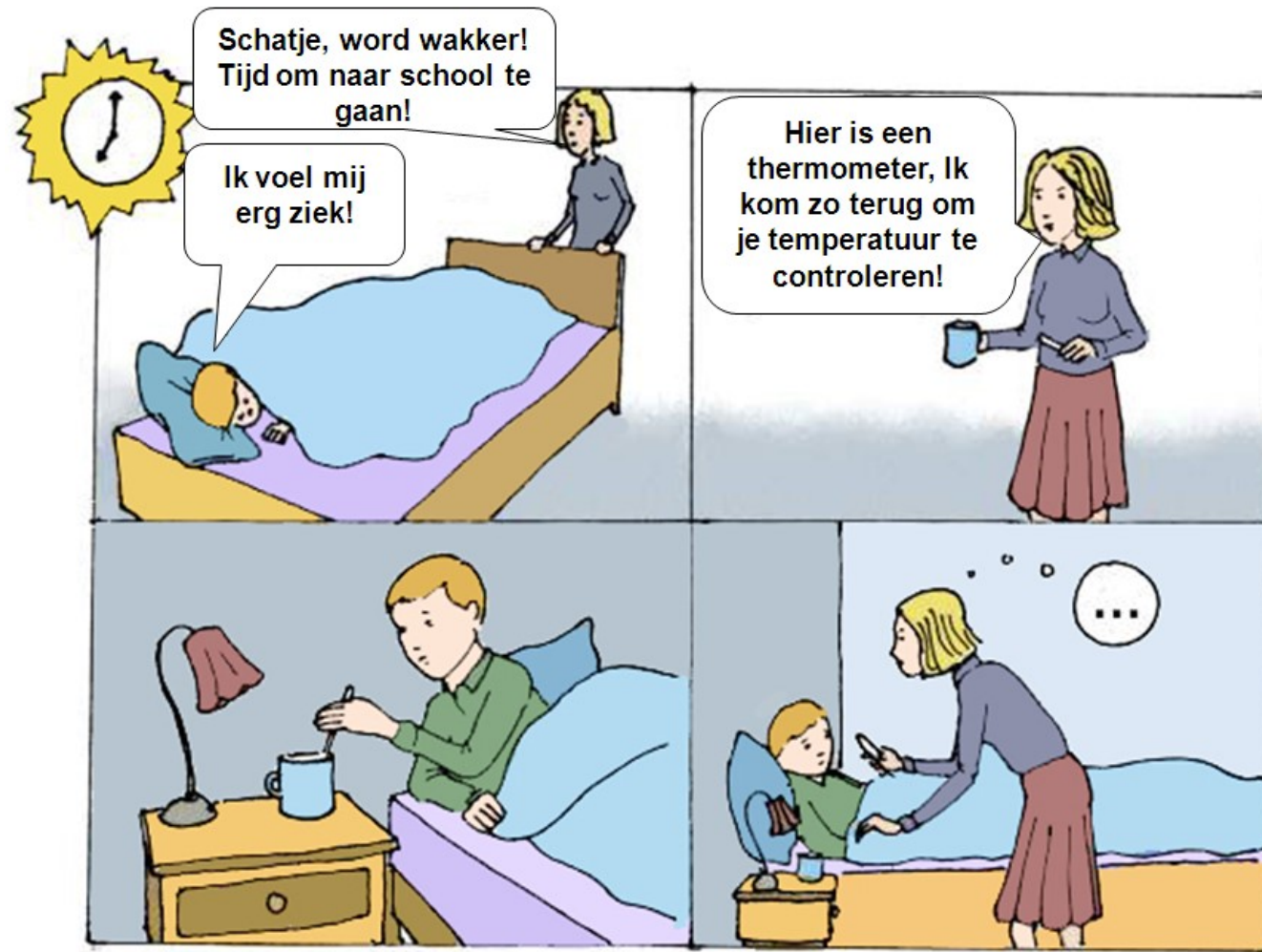

Wat denkt parkwachter waarschijnlijk? Heeft hij gelijk?

Wat kan de man, links op de voorgrond van het plaatje, denken? Heeft hij gelijk?

Wat zou de moeder denken? Hebben we aanvullende informatie nodig voor een beslissing?

optioneel: videoclip

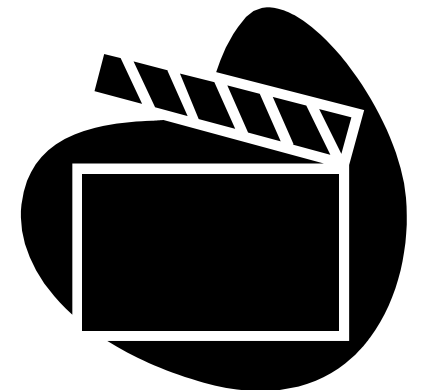
optioneel: videoclips die betrekking hebben op het onderwerp van vandaag zijn beschikbaar op de volgende webpagina:

http://www.uke.de/mct_videos

Na de video kunnen jullie discussiëren over de link met het onderwerp van vandaag.

[voor trainers:

in een aantal videoclips wordt taal gebezigd die mogelijk ongeschikt is voor toehoorders uit sommige culturen. Bekijk eerst zelf de video's voordat u ze laat zien]

Wat kan de man op het laatste plaatje denken? Heeft hij gelijk?

Betekenis voor het dagelijks leven

Leerdoelen:

- Veel misverstanden en conflicten ontstaan omdat niet alle mensen over dezelfde informatie beschikken
(bv. als ik mijn vrienden niet vertel dat ik mij momenteel rot voel, dan kan ik ook niet verwachten dat ze rekening met mij houden).

Betekenis voor het dagelijks leven

Leerdoelen:

- Veel misverstanden en conflicten ontstaan omdat niet alle mensen over dezelfde informatie beschikken
(bv. als ik mijn vrienden niet vertel dat ik mij momenteel rot voel, dan kan ik ook niet verwachten dat ze rekening met mij houden).
- Probeer ingewikkelde sociale situaties te beoordelen vanuit verschillende gezichtspunten en overweeg alle beschikbare informatie. Hoe meer informatie je overdenkt, hoe meer kans je hebt dat je tot een passend oordeel komt.

Wat heeft dit met psychose te maken?

Tijdens een psychose lopen mensen (maar niet alle!) het risico gezichtsuitdrukkingen en gedrag verkeerd te beoordelen.

Voorbeeld: Piet merkt dat hij wordt aangestaard en denkt: “Zij willen mij pakken.”

Achtergrond: Piet is al weken angstig en draagt als vermomming een donkere zonnebril.

Maar: Door zijn opvallende gedrag trekt hij extra aandacht.

“Vergissen is menselijk” – neem altijd andere gezichtspunten in overweging.

Bedankt voor je aandacht!

voor trainers:

Deel werkbladen uit. Introduceer onze app COGITO (gratis te downloaden).

www.uke.de/mct_app

Pictures used in this module are reproduced with indirect (creative commons license) or direct permission of the artists listed below, for which we would like to express our gratitude! A full list can be obtained via www.uke.de/mct. If we have involuntarily breached copyright, please accept our apologies. In this case, we kindly ask creators for their permission to use their work under the “fair use” policy.

Die in diesem Modul verwendeten Bilder wurden mit der indirekten (creative commons Lizenz) oder direkten Zustimmung der untenstehenden Künstler reproduziert, wofür wir uns herzlich bedanken möchten! Eine vollständige Liste ist hinterlegt auf www.uke.de/mkt. Sollten wir unbeabsichtigt gegen das Urheberrecht verstoßen haben, so bitten wir dies vielmals zu entschuldigen und bitten nachträglich um die Verwendungserlaubnis.

Name Photographer/Artist Name Fotograf/Künstler/	Source/ Quelle	Picture Name/ Name des Bildes	CC = used with corresponding creative commons license; PP = used with personal permission of artist CC = genutzt unter creative commons Lizenz, PP = verwendet mit persönlicher Zustimmung des Künstlers	Description/Kurzbeschreibung
Lili Vieira de Carvalho	flickr	Tattoo poser	CC	Rocker
---	---	---	Produced for the MCT/Anfertigung für das MKT; © Arbeitsgruppe Neuropsychologie	Praying – being cold/Beten - Frieren
Muffet	flickr	letters	CC	Written statements (old, handwritten letters)/Schriftliche Äußerung (alte, handgeschriebene Briefe)
don2g	flickr	turkish parade	CC	„typical turkish/muslim?“ (turkish parade)/„Typisch türkisch?“ (türkische Parade)
stephcarter	flickr	Froehliche Weihnachten!!! (Day 44)	CC	„typical german?“ (woman in dirndl dress)/„Typisch deutsch?“ (Frau in Dirndl)
Britta Block	---	---	Produced for the MCT/Anfertigung für das MKT; © Arbeitsgruppe Neuropsychologie	Comic strip: library/Bildergeschichte: Bücherei
M.A./ Christin Hoche	---	---	Produced for the MCT/Anfertigung für das MKT; © Arbeitsgruppe Neuropsychologie	Comic strips: car, illness/Bildergeschichten Auto, Krankheit
L. Müller	---	---	Produced for the MCT/Anfertigung für das MKT; © Arbeitsgruppe Neuropsychologie	Comic strip: museum/Bildergeschichte: Museum
Marina Ruiz-Villarreal	---	---	Produced for the MCT/Anfertigung für das MKT; © Arbeitsgruppe Neuropsychologie	Comic strip: overweight man, football, burglary, twins/Bildergeschichten: dicker Mann, Fußball, Einbruch, Zwillinge